

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAKİ ZAZA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2881)

Karar Tarihi: 8/11/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Raportör : Volkan ÇAKMAK
Başvurucu : Baki ZAZA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; maaş alacaklarından mahrum kalınması nedeniyle mülkiyet hakkının; alacakların dava konusu edildiği yargılama sürecinin makul sürede tamamlanmaması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/2/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu, Halk Bankası bünyesinde şube müdürü olarak görev yapmakta iken Vakıflar Genel Müdürlüğüne müfettiş olarak atanmıştır. Başvurucu; mevcut görevi ile daha önce bulunduğu müdürlük görevi arasındaki parasal hak farklarının ödenmesinde eski görevine ait parasal hakları belirlenirken aylık, ek gösterge, ikramiye, her türlü zam ve tazminatın güncel değerleri üzerinden, ek tazminat ve bankacılık tazminatının ise Vakıflar Genel Müdürlüğüne atandığı tarihteki tutarlar üzerinden hesaba katılması ve atandığı tarihten bu yana yoksun kaldığı maaş farklarının yasal faiziyle ödenmesi için idari başvuruda bulunmuştur. Söz konusu talebin reddi üzerine başvurucu ret işlemi ile 22/12/2003 tarihli ve 25324 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliği'nin (Seri

No.156) ilgili kısımlarının iptali ve işlem nedeniyle uğradığını ileri sürdüğü zararın tazmini istemiyle 12/1/2005 tarihinde dava açmıştır.

9. Danıştay Beşinci Dairesi 27/1/2006 tarihli ilamıyla davanın reddine hükmetmiştir. Daire kararının gerekçesi şöyledir:

"Davacının 4046 sayılı Yasa gereğince atanarak davalı idarede göreve başladıktan sonra kendisine eksik ödeme yapıldığından bahisle 2.11.2004 tarihinde yaptığı başvuruyla atandığı tarihten bu güne kadar eksik ödenen kısmın yasal faizi ile birlikte kendisine ödenmesini istediği, bu başvuruya verilen 26.11.2004 tarihli ret cevabının 8.12.2004 tarihinde kendisine tebliği üzerine 12.1.2005 tarihinde bu davayı açtığı dosyanın incelenmesinden anlaşılmıştır.

Davacı, kendisine eksik olduğunu ileri sürdüğü çok sayıda aylık ödemesinden itibaren 2577 sayılı Kanunun 12. maddesi uyarınca süresi içinde tam yargı davası açmayarak, sözkonusu tarihlerde yapılan eksik ödemelerden doğan zararlar yönünden dava süresini geçirmiş bulunmaktadır.

15.10.2004 tarihi ile daha sonraki eksik ödemelerden doğan zararlar yönünden ise davacının, 2577 sayılı Kanunun 11. maddesi kapsamındaki başvurusuna göre, davanın süresinde açılmış olduğu anlaşılmış olup, bundan önceki döneme ait zararlar yönünden davada süre aşımı bulunduğu açıktır.

...

...Davacı, 4046 sayılı Yasa gereğince başka kuruma ilk kez 2002 yılında araştırmacı olarak atandığını, bu göreve başladıktan sonra, bu atama işlemi hakkında Danıştay Beşinci Dairesi'nce verilen yürütmenin durdurulması kararı üzerine 2004 yılında, bu kez Vakıflar Genel Müdürlüğüne ve müfettiş unvanıyla atandığını, bu nedenle 4046 sayılı Yasanın 22. maddesinde 4971 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle getirilen ve hak daraltıcı nitelikte olduğu ileri sürülen kurallar yerine, kendisine ilk atandığı tarihte yürürlükte olan ve yorumu Danıştay Beşinci Dairesinin çeşitli kararlarında yapılan kuralların uygulanması gerektiğini ileri sürmektedir.

Ancak memur hukukunda, memurlara parasal haklar sağlayan düzenlemelerin bu kişilere geleceğe dönük kazanılmış haklar sağlamayacağı, memurlara mevcut hukuksal düzenlemelerin gerektirdiği ödemelerin yapılacağı, bu kişilerin belli parasal hakların bir süre kendilerine ödenmesine dayanılarak görevleri boyunca bu ödemelere hak kazanamayacakları yargısal tartışmalarda kabul edilmektedir.

Bu nedenle davacının bu savı isabetli bulunmamıştır.

Dava konusu Genel Tebliğin "I-399 sayılı KHK'ye Ekli 1 Sayılı Cetvelde Belirtilen Personelle İlgili Açıklamalar" başlığı altındaki bölümünde de aynı yönde açıklamalara yer verilmiştir.

Buna göre dava konusu Genel Tebliğin iptali istenilen kısmında ve buna dayanılarak davacının başvurusunun reddinde Yasaya aykırılık bulunmamaktadır."

10. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu söz konusu kararı 27/5/2010 tarihli kararı ile onamış ve karar düzeltme istemi aynı Kurulun 7/11/2013 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 27/1/2014 tarihinde tebellüğ etmesinin ardından 26/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 8/11/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

13. Başvurucu her ne kadar Danıştay Beşinci Dairesinin 17/6/2003 tarihli ve E.2002/5109 sayılı yürütmenin durdurulması isteminin kısmen kabulüne dair kararının gereği gibi uygulanmadığını ileri sürmekte ise de söz konusu iddia başvurucunun müfettiş olarak

atamasının yapılmamasına ve Devlet Personel Başkanlığına iadesine ilişkin işleme karşı açılan davada verilen bir karara yöneliktir. Söz konusu iddia, özlük haklarına dayalı olarak açılan ve Danıştay Beşinci Dairesinin E.2005/202 sayılı dosyasına kayıtlı davaya ilişkin yargı süreci temel alınarak yapılan işbu bireysel başvuruda değerlendirilecek bir iddia niteliğinde değildir.

14. Başvurucu, uyuşmazlık konusu işlemler nedeniyle özlük haklarını gerektiği gibi elde edemediğini ve bu mahrumiyetin süregeldiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Başvurucu ayrıca yargılama sürecinde gerekçesiz karar verildiğini, mevzuatın hatalı yorumlandığını, kazanılmış haklarının dikkate alınmadığını ileri sürmektedir.

15. Bakanlık, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları uyarınca mülkiyet hakkı yönünde irdeleme yapılabilmesi için kişinin meşru bir beklentisi olmasının şart olduğunu belirterek mevcut içtihatlar çerçevesinde karar verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Yargılama sürecinde hiçbir keyfilik emaresi görülmediğini, başvurunun iddialarının yargı makamlarınca değerlendirildiğini, başvurunun da tüm iddialarını sunma imkânı bulduğunu ileri süren Bakanlık yargı sürecinde yer alan ilamların yeterli gerekçe içerdiğini belirterek mevcut içtihatlar çerçevesinde karar verilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

B. Değerlendirme

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Maaş farklarının ödenmesi istemiyle yapılan başvurunun reddi üzerine açılan davanın gerekçesiz kararlarla hukuka aykırı olarak reddedildiği yönündeki şikâyetin, özünde mülkiyet hakkına yapıldığı iddia edilen müdahaleye ilişkin olduğundan mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.*" denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda, mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı aynı haklar ve fikri hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (*Mahmut Duran ve diğerleri*, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

18. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir "ekonomik değer" veya icrası mümkün bir "alacağı" elde etmeye yönelik "meşru bir beklenti" Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti, makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir alacağın doğurduğu, ulusal mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (*Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi*, B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 36, 37).

19. Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvuru, böyle bir hakkın varlığını kanıtlamak zorundadır (*Cemile Ünlü*, B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26). Anayasa'nın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan mülkiyet hakkının kamu görevlilerine farklı kadrolar arasındaki maaş farklarının belirli katsayılar üzerinden ödenmesi noktasında bir güvence sağlamadığı açıktır. Bununla birlikte bireyler ancak özlük haklarının ödenmesi konusunda kanuni düzenleme veya içtihatlarla yeterli dayanağın olması hâlinde bu yöndeki talepleri mülkiyet hakkı kapsamında kabul edilerek sağlanan güvencelerden yararlandırılabilir. Bu aşamada önemli olan husus, başvuruçunun iddiasının kanuni düzenlemeler veya yargısal içtihatlar ile desteklenip desteklenmediği, böylece başvuruçunun iddiasının Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki güvence hükmüne uygulama alanı sağlayacak yeterlilikte meşru beklenti oluşturup oluşturmadığıdır.

20. Kamu görevlilerinin özlük haklarına ilişkin kazanılmış hakları bulunup bulunmadığını takdir etme, mevzuatı yorumlama ve değerlendirme görev ve yetkisi derece mahkemelerine aittir. Anayasa Mahkemesince derece mahkemelerinin yerine geçilerek mevzuatın nasıl uygulanması gerektiğinin saptanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesiyle bağdaşmaz.

21. Yargı makamları önünde özlük haklarına ilişkin olarak tesis edilen işlemlerin hukuka aykırı olduğunu ortaya koyamayan başvuruçunun, özlük haklarına dair iddiasını belirli bir kanun hükmüne ya da istikrarlı bir içtihadla dayanmak suretiyle sunamamıştır. Dolayısıyla başvuruçunun, meşru beklenti olarak nitelendirmeye yetecek somutlukta bir mülkün varlığını ispat yükümlülüğünü yerine getirdiğinden söz edilemeyeceğinden Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına ilişkin korumadan yararlandırılmasının mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

22. Açıklanan nedenlerle başvuruçunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamına giren korunmaya değer bir menfaatinin bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvuruçunun, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatları çerçevesinde karar verilmesi gerektiğini belirterek bu kısma ilişkin görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

25. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (*Selahattin Akyıl*, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

26. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvuruçunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (*Selahattin Akyıl*, § 41).

27. Anılan ilkeler, Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar ve somut başvuruya konu yargılama sürecinin niteliği dikkate alındığında yaklaşık 8 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

28. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

30. Başvurucu 75.763 TL maddi ve 15.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

32. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlali ile maddi zarar arasında illiyet bağı kuracak herhangi bir belge sunmamış olduğundan maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

34. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Danıştay Beşinci Dairesine (E.2005/202, K.2006/174) GÖNDERİLMESİNE,

Başvuru Numarası : 2014/2881

Karar Tarihi : 8/11/2017

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/11/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ